

Abstrakt

Sporné otázky nutné obrany v judikatuře

Tato práce se zabývá problematickými místy právního institutu nutné obrany, a to jak z pohledu judikatury (tam, kde je dostupná), tak z pohledu právní vědy (v oblastech, které nebyly judikaturou dosud řešeny). Pozornost je také věnována historickému vývoji nutné obrany a její úpravě v zahraničí.

Druhá kapitola se zabývá pozicí nutné obrany v systematické trestního práva a je zde obecně vymezen pojem nutné obrany jako takové. Nutná obrana je jednou z okolností vylučujících protiprávnost. Podstatou nutné obrany je odvrácení bezprostředně hrozícího nebo trvajících protiprávního a pro společnost škodlivého útoku na zájmy chráněné trestním zákonem, a to činem, který by jinak byl trestným činem proti útočníkovi, přičemž tato obrana nesmí být zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

Třetí kapitola se věnuje základním elementům nutné obrany, tedy útoku a obraně. Společenská škodlivost útoku musí být větší než zcela nepatrná. Co se týče protiprávnosti útoku, převládající koncepcí je objektivní pojetí protiprávnosti, tedy protiprávním útokem je neoprávněné ohrožení cizích zájmů, aniž by se brala v potaz subjektivní situace útočníka a jeho zavinění. Důsledkem této koncepce je, že i útoky osob trestně neodpovědných (např. dětí nebo osob nepříčetných) jsou chápány jako útoky, proti kterým se lze bránit podle podmínek nutné obrany. Druhou základní složkou nutné obrany je obranné jednání, tedy obrana samotná. Na jednání v nutné obraně se nevztahuje požadavek subsidiarity, tedy požadavek, aby obránce nejprve použil méně účinné prostředky obrany, případně útěk. Nutná obrana nesmí být zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Spojení zcela zjevně je třeba vykládat tak, že zjevně je to, co je naprosto jasné, očividné, nepoměr útoku a obrany tedy musí být mimořádně hrubý. Slovo zjevně ale také zdůrazňuje subjektivní hledisko, tedy to, jak se situace jevila obránci v čase a místě útoku.

Čtvrtá kapitola pojednává o problematice překročení mezí nutné obrany, tedy excesem. Exces může být buď intenzivní, tedy vybočení z mezí dovoleného jednání nebo může být exces extenzivní, tedy vybočení z časových mezí nutné obrany.

Pátá kapitola se zabývá problematikou automatických obranných zařízení, jako jsou různé samostříly nebo nástražné výbušné systémy. Toto téma je stále velmi kontroverzní, o čemž svědčí i aktuální stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu.

Podle tohoto stanoviska není vyloučeno posuzovat obranu za pomoci automatických obranných zařízení jako nutnou obranu podle § 29 TZ. Užití takového obranného zařízení však vyžaduje splnění všech podmínek nutné obrany.

Konečně šestá kapitola obsahuje srovnání české právní úpravy s právní úpravou amerického Modelového trestního zákoníku (MPC).